Una ciutat apocalíptica

L'Ajuntament publica l'edició facsímil de ‘La fi del món a Girona', de Joaquim Ruyra, que Tasis i Fontserè van impulsar el 1946 a París
El llibre reivindicava la continuïtat de la cultura catalana en tiratges curts i cars

El 1919, Joaquim Ruyra va publicar, dins el recull de narracions La parada, un relat apocalíptic inspirat en la ciutat on havia viscut fins als quinze anys. La fi del món a Girona, una conjunció fatal entre un malson infantil i una aurora boreal, com en diria Rafael Tasis, recreava els records que l'escriptor guardava d'una ciutat que, a finals del segle XIX, devia haver estat prou tenebrosa, recòndita i supersticiosa per convertir-la en l'escenari d'un conte de terror a l'estil d'Edgar Allan Poe. El punt de partida d'aquesta al·lucinació que sumeix la ciutat en un estat de penitència catatònica l'hi va proporcionar a Ruyra un dels nombrosos fullets impresos que circulaven a mitjan segle XIX i en què místics i visionaris vaticinaven un cataclisme mundial que purifiqués els pecats de la humanitat. El que va arribar a les mans de Ruyra és probable que fos el de la beata Anna Maria Taigi (Siena, 1769-Roma, 1837), com ha establert la investigadora Lluïsa Julià, ja que l'escriptor atribueix l'anunci de la catàstrofe que sumirà la ciutat en “tres dies de tenebres” a una “venerable beata”. Però la font concreta, com sol passar en tota recreació literària, té un paper marginal en la trama, que s'aixeca, al contrari, damunt el poderós artifici verbal que inventa Ruyra al voltant d'aquesta insignificant pedreta.

Joaquim Ruyra va morir el 1939, poc després que les tropes franquistes entressin a Catalunya, però el poder de suggestió del seu relat seguia sent ben viu el 1946 per a la comunitat catalana exiliada a París, que en va impulsar una edició de luxe, il·lustrada amb dotze litografies a tres tintes del cartellista, escenògraf i dibuixant Carles Fontserè, i amb un prefaci de l'escriptor i editor Rafael Tasis. El llibre formava part d'un projecte de recuperació de la cultura catalana a través d'edicions limitades i cares encomanades a destacats il·lustradors també exiliats, com el mateix Fontserè, Antoni Clavé, Emili Grau Sala o Martí Bas. Pot semblar una contradicció que, en les estretors que vivien els expatriats, s'embranquessin en aquesta classe de refinaments, però el mateix Tasis s'encarregava d'aclarir que al preu que anava el paper al final de la Segona Guerra Mundial, sortia més a compte fer tiratges curts però d'alta qualitat artística que no pas edicions de butxaca de mil exemplars. Aquesta circumstància explica que els primers llibres que van editar-se en català des de finals de 1943 fossin volums luxosos. Aquest va ser el cas de La fi del món a Girona, del qual es va fer un tiratge de 75 exemplars que es venien per subscripció (Josep Carner va adquirir-ne un) i que innovava al lector, tal com escriuria Tasis, “unes de les pàgines més impressionants que hagin estat escrites en català”.

L'Ajuntament de Girona ha decidit ara recuperar en edició facsímil aquella publicació luxosa a partir de l'exemplar conservat per Jordi Dalmau i Corominas, que en va fer donació el 2015 a l'arxiu. El llibre, presentat ahir, incorpora un text introductori de Lluïsa Julià, experta en l'obra de Ruyra, i un altre del periodista Gerard Bagué, que parla de la seva relació amb Fontserè. La iniciativa editorial, de fet, s'inscriu dins els actes de commemoració del centenari de l'artista, que va treballar simultàniament en les il·lustracions del llibre i en l'escenografia i el vestuari de La casa de Bernarda Alba, de García Lorca.

Publicat a:
-El Punt Avui. Comarques Gironines 25-04-2017 Pàgina 20

Font del document: http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/1126661-una-ciutat-apocaliptica.html